

Poradňa pre občianske a ľudské
práva
Krivá 23
040 01 Košice

V Bratislave, dňa 23. júla 2018

VEC: Výzva: „Vyrovnajme sa s praxou nezákonných sterilizácií rómskych žien“ - odpoveď

Vážená pani Denisa Berry,

Dňa 22.05.2018 prijalo Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky výzvu – Vyrovnajme sa s praxou nezákonných sterilizácií rómskych žien (ďalej len „výzva“) Poradne pre občianske a ľudské práva, ktorá nám bola zároveň aj postúpená na vybavenie kanceláriou predsedu vlády Slovenskej republiky. Vo výzve ste žiadali prijatie opatrení, ktoré povedú k účinnému vyšetreniu praxe nezákonných sterilizácií rómskych žien na Slovensku a bývalom Československu.

Od vydania správy Telo i duša: Násilné sterilizácie a ďalšie útoky na reprodukčnú slobodu Rómov na Slovensku v roku 2003, na ktorú vo výzve poukazujete, boli podniknuté rôzne kroky za účelom prešetrenia porušení ľudských práv v súvislosti s prípadmi nezákonných sterilizácií na Slovensku. Nad rámec trestného vyšetrovania, ktoré iniciovala prokuratúra, bola ministerstvom zdravotníctva zriadená odborná skupina na prešetrenie postupu lekárov. Téma nezákonných sterilizácií rómskych žien na Slovensku bola predmetom zvýšenej pozornosti aj na medzinárodnom fóre vrátane Parlamentného zhromaždenia Rady Európy a Výboru OSN pre ľudské práva.

S poukazom na odporúčanie Komiséra Rady Európy pre ľudské práva (CommDH(2003)12) a jeho následnú správu z 29.03.2006 (CommDH(2006)5), ako aj rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (*V.C proti Slovenskej republike, N.B proti Slovenskej republike, I.G., M.K. a R.H. proti Slovenskej republike*) sa nepotvrdili tvrdenia, že by sterilizácie bez informovaného súhlasu rómskych žien boli organizované štátom alebo by boli súčasťou štátnej politiky. V nadväznosti na zistené nedostatky v tom čase platnej právnej úpravy, týkajúcej sa informovaného súhlasu pri výkone sterilizácií, došlo k prijatiu novej právnej úpravy, čím sa zosúladiли práva pacientov s medzinárodnými štandardmi.

V súvislosti s namietanou účinnosťou vyšetrovania poukazujeme na to, že ESĽP neprijal sťažnosti na absenciu účinného vyšetrovania (*V.C proti Slovenskej republike, N.B proti Slovenskej republike*). K záveru o porušení článku 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v jeho procesnej časti dospel ESĽP iba v prípade *I. G., M. K. a R. H. proti Slovenskej republike*, a to pod vplyvom konkrétnych skutkových okolností, keď konštatoval, že spôsob, akým v prípade konali vnútroštátne orgány, nebol zlučiteľný s požiadavkou promptnosti a primeranej rýchlosti.

dot. 13.8.2018 (130)

Ako bolo uvedené aj v samotnej výzve, rozsudky ESĽP prispeli k tomu, že v ostatných rokoch vnútroštátne súdy priznali sťažovateľkám požadované odškodnenie. V súčasnosti existujúci právny rámec poskytuje obetiam nezákonnej sterilizácie možnosť odškodnenia prostredníctvom individuálnych súdnych konaní.

Vykonanie nezákonnej sterilizácie nepochybne predstavuje závažný zásah do práv osoby, pričom takto poškodenej osobe prináleží adekvátne odškodnenie. Vzhľadom na vyššie uvedené stručne zhrnuté závery však máme za to, že vytvorenie orgánu s vyšetrovacími právomocami nie je účelné. O tom, či došlo k porušeniu práv a o odškodnení za takéto porušenie, sú oprávnené rozhodovať všeobecné súdy v civilných konaniach, ktoré majú možnosť posúdiť, každý prípad osobitne s ohľadom na konkrétne okolnosti.

S pozdravom

Mgr. Marián Filčík
riaditeľ odboru ľudských práv